

La veça

(ALDC, IV, 871. La veça)

La *veça* és la ‘grana de la *Vicia sativa*, llegum de color brunenc en ésser madur, globulós, un xic bonyegut, emprat com a aliment dels ocells’. El mot (s. XIII) deriva del llat. *VÍCIA* (cf. oc. *vessa*, fr. *vesce*, it. *veccia*); en cat. or., amb [ɛ] tònica, com correspon a l’evolució de la *ĭ*, que hauria d’haver donat /e/ en cat. occ. i /ə/ en balear: atès que en aquest dialecte també es pronuncia *v[ɛ]ça* com en força poblacions del cat. occ., Coromines pensa que es tractaria d’una exportació del llegum i el seu nom cap a aquestes àrees; var.: *aveça* 93, 102, 106, amb pròtesi vocàlica deguda al context; *ave[θ]a* 87, 108, amb [θ] de factura aragonesa, com *ve[θ]a* 100, 130-132, 134, 139; *verça* 74, 82, 162, potser per atracció de *verda*; *v[ea]ça* 177; *veçot* 77, dim. de *veça*; *vecera* 78, der. amb el suf. *-era*, referit a la planta. El llat. *ERVUM*, que coneix der. com *erb*, *er*, ha donat *edro* (var. *édrol* 169, 171, amb l’oscil·lació *-o/-ol*, com *ninxo/ninxol*, etc.) i la var. diftongada *iedro* 161, 186, 187, 189 (var. *aiedro* 186, amb pròtesi vocàlica), expansió de l’arag.; *evo* i *ero* 161, 182 en són var., potser a través de la probable metàtesi **evro*.

La relació amb una altra planta és freqüent, amb dim. com *pesolillo* 190 i *pesolina*, dim. de *pèsol*, aquest en femení per referència al genèric *veça*; *fesoli* 71, 72, dim. de *fesol* (< llat. *FAEOLUS*); *garrandilla* 144, dim. de *garranda*,

d’origen fosc. Quant a *garrofa* 168 i *algarrobo* 178 (cf. cast. *algarrobo* ‘veça’), els mots procedeixen de l’ar. vg. *ḤARRUF*, plural de *ḤARRUBA*, que, a més del fruit, també designava la seva tavella; potser per analogia amb les llavors de la garrofa. Igualment s’ha relacionat amb la *guixa* 130 (dim. *guixeta* 122, 137, *guiseta* 138, *guixot* 78), fins en un híbrid com *guixaveça* 136.

Es basen en una metonímia *llegum* 34, 39, 40, 109 (dim. *llegumet* 143, *lligumet* 141; cal fixar-se en el gènere masculí tradicional) i *llegó* ‘llavor’ 99, amb palatalització de [a] > [e] per la consonant anterior i, a partir de **lleó*, inserció de la -g- antihiàtica (com dial. *puga* < *pua*); *barbilló* 129, 133, pels cercells d’aquesta planta enfiladissa; *niella* 10, 14, pel seu color (< *NIGELLU*, dim. de *NIGER* ‘negre’), i el seu der. *anilló* 93.

Bundància 141, afèresi de *abundància* (< *ABUNDANTIA*), pot al·ludir a la gran quantitat de granes. *Bordanya* 69 sembla una var. de *berruganya* –encreuat amb *bord*–, der. de *berruga* (< llat. *VERRUCA*) per la forma d’aquesta llavor. *Pavasoro* 85 és préstec del logudorès i campidanès *papasolu*, potser compost de *fava* i *basolu* ‘mongeta’.

Cal tenir en compte que alguns dels resultats corresponen a espècies semblants a la *Vicia sativa*, com és ara *erb* 27, 53, 58, 92, 103, 109, 113 i *ero* 149, 150, 152, 157, 160, 162, *pedrerol* 53 i *pedrol* 120, *guixot* 78, *veçot* 60, *arvellola* 89, 90, *llegumet* 116, 140, *pesolina* 157, 159, *galavar* 42 i *panicillo* 157.

Geolingüísticament, s’observa el predomini de *veça* al Principat i les Balears enfront de *pesolina* i *edro* (amb ses var.) pròpies del val.

Són mots normatius *veça*, *er* i *erb*, aquest referit a *Vicia ervilia*, des del *DG_I*, 1932; *er*, suprimit des del *DIEC_I*, 1995.

